

UPORABA ELEKTRIČNEGA PARALIZATORJA KOT PRISILNEGA SREDSTVA POLICISTOV

Uporaba električnega paralizatorja kot prisilnega sredstva policistov

V policiji pri spremljanju uporabe prisilnih sredstev že dalj časa ugotavljamo delno praznino med uporabo palice in strelnega orožja, saj policisti (razen vodnikov službenih psov) nimajo ustreznega prisilnega sredstva, s katerim bi lahko varno (z varne razdalje) in učinkovito obvladali osebo, ki se aktivno upira z orožjem ali nevarnim predmetom (nož, palica, razbita steklenica ...).

Zaradi navedenega smo začeli proučevati možnosti za uporabo ustrežnejših prisilnih sredstev, s katerimi bi lahko varneje in učinkoviteje obvladali takšno osebo hkrati pa zmanjšali posledice oziroma tveganje za njihov nastanek zaradi uporabe prisilnih sredstev tako pri osebah kot pri policistih.

Ugotovili smo, da mnoge tuje policije v takih primerih zelo uspešno uporabljajo električne paralizatorje. Predstavniki policije (Specialne enote) so se namreč udeležili mednarodne delavnice v okviru združenja ATLAS na temo manj ubojnih sredstev - sredstev za pasivizacijo, ki je bila med 31. 3. in 2. 4. 2015 v Bruslju in pri tem ugotovili, da je Slovenija ena izmed redkih držav članic Evropske unije, kjer policisti t. i. elektroinduktivnih sredstev nimajo v uporabi ali da ne izvaja nobenih aktivnosti za njihovo uvedbo.

Aktivnosti za uvedbo električnega paralizatorja kot prisilnega sredstva policistov so se začele že v letu 2002. Takrat so se predstavniki slovenske policije udeležili predstavitve električnega paralizatorja znamke Taser M26 v Avstriji, ki jo je za avstrijsko žandarmerijo izvedel policijski inštruktor iz ZDA. Nato pa so v letu 2003 predstavniki podjetja Varnost Maribor za policijo organizirali teoretično in praktično predstavitev delovanja električnega paralizatorja znamke Taser M26. Na podlagi izkušenj tujih policij in proučitve pridobljene dokumentacije, je ožji kolegij generalnega direktorja policije 8. 10. 2003 je sprejel sklep, da se ustanovi delovna skupina, ki vsestransko preuči možnosti za uvedbo električnega paralizatorja kot prisilnega sredstva v slovensko policijo.

Dne 25. 11. 2003 je generalni direktor policije v ta namen imenoval delovno skupino. Delo je potekalo v 4 podskupinah, ki so proučile posamezne vidike uporabe električnega paralizatorja in pripravile gradivo in predloge za končno poročilo. Člani delovne skupine so podrobno proučili različna gradiva, pridobili podatke iz tujine in dokumentacijo od pristojnih ustanov v Sloveniji, nekaj članov se je udeležilo tridnevnega usposabljanja inštruktorjev za uporabno električnega paralizatorja, izvedli pa so tudi praktično testiranje.

Delovna skupina je ocenila, da je električni paralizator primerno prisilno sredstvo in predlagala, da se poskusno za obdobje 12 mesecev uvede v specialno enoto (v nadaljevanju SE), mobilni kriminalistični oddelek (v nadaljevanju MKO) in na nekatere policijske postaje (v nadaljevanju PP), po končani poskusni dobi pa bi se opravila analiza, na podlagi katere bi se odločilo o nadaljnji uporabi električnega paralizatorja (uvedba v druge policijske enote ...).

Dne 20. 3. 2006 je minister za notranje zadeve imenoval delovno skupino za nadzor nad uporabo električnega paralizatorja v policiji. Naloge delovne skupine so bile: spremljanje, analiziranje in nadziranje uporabe električnih paralizatorjev, sodelovanje s tujimi varnostnimi organi glede načina usposabljanja policistov, razvijanja taktike uporabe in spremljanja posledic uporabe ter obveščanje javnosti o uporabi električnega paralizatorja.

Električni paralizator znamke TASER X-26 je SE poskusno uporabljala v obdobju od 1. 6. 2006 do 31. 5. 2007. V poskusnem obdobju ni bil nikoli uporabljen, policisti pa so bili z njim opremljeni v desetih (10) primerih, in sicer pri prijetju nevarnih storilcev (9 primerov) in med hišno preiskavo pri nevarni osebi. Osebe so bile prijete v skladu z načelom sorazmernosti (uporaba najmilejšega prisilnega

sredstva) in s taktiko specialnih enot, s poudarkom na načelu presenečenja, tako da električnega paralizatorja ni bilo treba uporabiti.

Delovna skupina je v poskusnem obdobju:

- proučila usmeritve Policije za uporabo električnega paralizatorja v SE
- proučila poročilo Amnesty International o uporabi električnega paralizatorja v ZDA
- pripravila pisno obvestilo o začetku uporabe električnega paralizatorja v SE za Ministrstvo za zdravje oz. območne centre Službe nujne medicinske pomoči
- pripravila pisno obvestilo za medije o začetku uporabe električnega paralizatorja v SE
- 8. 6. 2006 in 19. 6. 2007 so člani delovne skupine v SE opravili nadzor nad hrambo, vodenjem evidence, nad postopki za notranjo kontrolo uporabe paralizatorjev in shranjevanja elektronskih izpisov ter pečatenja ob zaključku poskusne uporabe. Nepravilnosti niso bile ugotovljene
- preverjala uporabo električnega paralizatorja v tujih (evropskih) policijah in spremljala strokovno literaturo s tega področja
- pripravila analizo uporabe prisilnih sredstev v policijskih enotah ter napadov na policiste.

Med poskusno uporabo je od 7. do 8. 12. 2006 potekalo obnovitveno usposabljanje za inštruktorje, od 13. do 14. 2. 2007 usposabljanje novih inštruktorjev in od 18. do 21. 9. 2006 usposabljanje policista SE za glavnega inštruktorja na Nizozemskem, ki je opravil izpit in za dve leti pridobil licenco za podeljevanje certifikatov za uporabo električnega paralizatorja.

24. 7. 2007 je minister za notranje zadeve tudi za čas nadaljevanja poskusnega obdobja imenoval delovno skupino za nadzor nad uporabo električnega paralizatorja v policiji. Naloge delovne skupine so bile enake kot v prvem obdobju.

Električni paralizator znamke TASER X-26 je Specialna enota GPU (v nadaljevanju SE) imela ponovno v poskusni uporabi v obdobju od 1. 8. 2007 do 31. 7. 2008. V tem obdobju ni bil nikoli uporabljen, policisti pa so bili z njim opremljeni v štirinajstih (14) primerih, in sicer pri prijemu nevarnih storilcev, varovanju prič in varovanih oseb.

Delovna skupina je v poskusnem obdobju:

- 30. 7. 2007 v Se komisijsko odpečatila zaboj z električnimi paralizatorji, ki je bil komisijsko zapečaten 14. 6. 2007
- 6. 3. 2008 se je srečala s predstavnikom podjetja Taser International g. Carlom Deaversem, ki je v času obiska evropskih držav, ki uporabljajo električni paralizator znamke Taser, obiskal tudi Slovenijo. Predstavil je tehnične novosti povezane z uporabo električnega paralizatorja in ugotovitve medicinskih raziskav
- 6. 8. 2008 v SE opravila nadzor nad hrambo in vodenjem evidence. Nepravilnosti niso bile ugotovljene
- preverjala uporabo električnega paralizatorja v tujih (evropskih) policijah in spremljala strokovno literaturo s tega področja
- pripravila analizo uporabe prisilnih sredstev v policijskih enotah ter napadov na policiste
- posebna pozornost je bila namenjena obravnavi poročil dveh neodvisnih institucij in sicer poročilu Ministrstva za pravosodje ZDA o uporabi električnega paralizatorja v ZDA in poročilu Komisije za javne pritožbe proti Kanadski zvezni policiji.

Med poskusno uporabo je 5. 9. in od 24. 10. do 25. 10. 2007 potekalo usposabljanje policistov SE s ciljem zagotavljanja pravilne in strokovne uporabe električnega paralizatorja. 22. 2. in 10. 4. 2008 pa je bila predstavitev in usposabljanje predstavnikov MORS s ciljem informativne seznanitve s tehničnim sredstvom, ki ga Policija uporablja pri svojem delu.

Kljub temu, da sta delovna skupina policije za uvedbo električnega paralizatorja v policiji in delovna skupina ministrstva za notranje zadeve ugotovili, da je električni paralizator ustrezno prisilno sredstvo in predlagali njegovo uvedbo tudi v nekatere druge policijske enote, je po zaključku poskusne uporabe 31. 7. 2008, in zamenjavi vlade leta 2008, ministrica za notranje zadeve 27. 11. 2008 izdala usmeritve in obvezna navodila št. 6/2008 s katerimi je policiji odredila, da mora do celovite preučitve poročila delovne skupine za nadzor nad uporabo ter odločitve o nadaljnji uporabi, električne paralizatorje zapečatiti in prenehati z vsemi aktivnostmi, ki vodijo v smeri uvedbe električnih paralizatorjev med prisilna sredstva. Policija od ministrstva ni prejela odgovora, da se s poročilom delovne skupine ne strinja.

Primeri postopkov policistov z osebami, ki imajo pri sebi orožje ali druge nevarne predmete:

5. 12. 2015 ob 21.40 je zdravnica policijsko enoto zaprosila za asistenco pri prisilni hospitalizaciji osumljenega. Zoper osumljenega, ki je pri sebi imel kuhinjski nož, ki ga na ukaz policistov ni hotel odvreči, so policistu uporabili plinski razpršilec. Osumljeni si je z eno roko zakril obraz z drugo pa je nož možno zalučal proti policistom. Pri tem je s konico noža zadel enega izmed policistov (nosil je neprebojni jopič) in mu poškodovala levi spodnji predel trebuha in sicer je zadobil vrezno rano dolžine 7 cm, ki je segala v podkožje (policist je bil z reševalnim vozilom odpeljan v splošno bolnišnico, kjer so mu oskrbeli rano). Osumljenega so policisti obvladali s telesno silo in sredstvi za vklepanje in vezanje.

25.10.2015 ob 06.18 sta bila policista v patrulji napotena na intervencijo kjer naj bi osumljeni z nožem napadel svojega brata. Ob prihodu je osumljeni s kuhinjskim nožem, dolžine rezila 20 cm zamahnil proti policistoma, zato sta zoper njega uporabila prisilna sredstva: plinski razpršilec, teleskopsko palico, telesna sila in sredstva za vezanje in vklepanje. Po končanem postopku je bil osumljeni z reševalnim vozilom odpeljan v UKC, kjer so mu oskrbeli rano na ustnici, ki jo je utrpel zaradi uporabe prisilnih sredstev in nato na psihiatrični oddelek UKC.

10.10.2015 ob 11.50 je dež. zdravnik zaprosil policiste za asistenco pri prisilni hospitalizaciji osebe. Policista sta osebe, ker ni upoštevala njunih ukazov, prišla vsak za eno roko in jo pospremila proti reševalnemu vozilu, pri čemer se je moški izmuznil prijemu, prijel ročaj službene pištole policista in jo poskušal izvleči iz toka, istočasno pa zavpil da ju bo ustrelil. Policista sta odreagirala tako da sta ga s potiskom na ramena podrla na tla, zoper njega pa uporabila prisilno sredstvo za vezanje in vklepanje – lisice. Po uporabi lisic je bil Bešter pospremljen do reševalnega vozila in odpeljan v bolnišnico, kjer je ostal na zdravljenju.

6. 10. 2015 ob 22.52 je občanka naznanila policiji, da ji partner grozi z nožem ter razbija po stanovanju. Policista sta na kraju najprej zagledala žensko, ki je v rokah držala dojenčka. Povedala je, da je mama osumljenega in da se sin nenavadno obnaša. Kmalu je iz bloka pritekla naznaniteljica, tik za njo pa je popolnoma gol priteklo osumljenec, ki je v obeh rokah držal večja kuhinjska noža. Policist mu je takoj ukazal naj odvrže noža, vendar osumljeni tega ni upošteval in je z levo roko od spodaj navzgor z nožem zamahnil proti policistu. Prvi policist je blokiral zamah z nožem tako, da je s teleskopsko palico izvedel udarec po levi roki osumljenega, istočasno pa je drugi policist uporabil plinski razpršilec, vendar na osumljenca ni deloval. Zaradi udarca po roki je osumljenec izpustil oba noža, nato pa sta ga policista z uporabo telesne sile podrla na tla in mu nadela lisice spredaj (zaradi izredne mišične konstitucije osumljenca vklepanje zadaj ni bilo mogoče). Kljub temu se osumljeni ni umiril in je sunkovito zamahoval z rokami in brcal na vse strani. Pri tem je z lisicami poškodoval drugega policista. Ko so se pomikali proti intervencijskemu vozilu patrulje, je bil osumljeni zelo agresiven, zato so ga policisti z uporabo strokovnega prijema podrli na tla, kjer je osumljeni sunkovito brcnil enega policista v spodnji desni del čeljusti. Kljub temu je policistom uspelo osumljenca vkleniti za noge in s strokovnim prijemom zadržati na kraju do prihoda reševalcev UKC in zdravnice, ki je zaprosila za asistenco pri prevozu osumljenega v psihiatrično bolnišnico. Policista sta bila lahko

telesno poškodovana in sta iskala zdravniško pomoč. Zaradi poškodb sta nastopila bolniški stalež. Poškodovan je bil tudi osumljeni moški, ki je zadobil odrgnine po telesu.

1. 10. 2015 sta policista ugotavljala identiteto neznanega moškega, ki je v bližini hiše prijavitelja ležal na tleh. Moški v policijskem postopku ni hotel sodelovati, ni upošteval ukazov policistov in jima kljub večkratnim ukazom in opozorilom ni želel izročiti dokumentov. Čez nekaj časa je moški vstal in se hotel odpeljati s kolesom, pri čemer sta policista na podlagi njegovega vedenja posumila, da je v vinjenem stanju, zato sta ga opozorila, da v pijanem stanju ne sme voziti in da mora počakati, da zaključita postopek. Med policijskim postopkom je moški segel z roko pod jakno in iz nje izlekel manjši kuhinjski nož ter sunkovito zamahnil proti enemu od policistov ter ga porezal po vratu, nato pa je z nožem večkrat zamahnil tudi proti prijavitelju, ki je bil prisoten na kraju, ga z nožem zadev v glavo in ga lahko telesno poškodoval. Moški je nadaljeval z napadom na policista tako, da je zamahoval z nožem od zgoraj navzdol in se premikal proti policistoma. Policista sta se nekaj časa umikala, nato pa ga z uporabo telesne sile obvladala, vklenila in mu odvzela nož.

30. 9. 2015 je na interventno številko 113 poklical neznanec in rekel, da je oborožen in bo streljal na policijo. Ko so ga poklicali nazaj je povedal svoj naslov, ime in priimek ter povedal, da bo strelski obračun. Trenutno sedi in čaka, da pridejo policisti in da bo tudi nanje streljal. Policisti so na kraju stopili v stik z materjo klicočega, ki je povedala, da je res klical sin, ki je psihični bolnik. Povedala je še, da je pred kratkim odšel iz stanovanja, s sabo pa je najverjetneje vzel imitacijo pištole. Preden je odšel je mami dejal, da bo izzval policiste, da bodo streljali nanj in ga ubili. Ko so ga policisti dejansko opazili in se mu približevali, je imitacijo pištole odvrget pod parkirano vozilo, v postopku pa se ni upiral.

8. 9. 2015 ob 11.34 je na OKC poklicala zdravnica in povedala, da je na ulici opazila fanta, ki kriči in ima v roki nož. Po njenem opažanju je oseba nevarna zase in za okolico, saj je z nožem nakazal, da si bo prerezal vrat. Ob 11.38 je policijska patrulja, ki je prišla na kraj, poskušala izvesti postopek z njim, ki pa je z nožem napadel policista in ju hotel porezati. Policista sta s telesno silo obvladala in vklenila in nista bila poškodovana.

5. 8. 2015 ob 14.35 sta policista hotela moškemu vročiti vabilo na razgovor v zvezi s prijavo sosesa zaradi lahke telesne poškodbe, zato sta prišla k njegovi hiši. Ko ju je videl, ju je verbalno napadel in grozil, da ju bo ubil, če ne bosta odšla, takoj za tem pa je grožnjo uresničil, saj je ob hiši vzel lesen kol ter začel zamahovati proti policistoma z namenom, da ju udari. Policista sta se umikala vzvratno in mu ukazovala, da odvrže kol, česar pa ni upošteval. V določenem trenutku je moški odvrget kol ter sunkovito skočil do bližnje avtomobilske prikolice, v kateri so bile vile in motika. Z obema rokama je zgrabil vile, se sunkovito obrnil proti policistu in mu zagrozil, da ga bo ubil. To je izkoristil drugi policist, ki se je moškemu približal od strani in mu s strokovnim udarcem z roko delno izbil vile iz rok, nato pa sta ga oba policista z uporabo telesne sile podrla na tla in ga vklenila. Ves čas postopka je osumljeni grozil policistoma, z grožnjami pa je nadaljeval tudi v prostorih policijske postaje kjer je v prostoru za pridržanje z brcami poškodoval pločevino na notranjih vratih ter steno prostora za pridržanje.

15. 7. 2015 sta policista zaradi vročitve plačilnega naloga policijska patrulja odšla na naslov moškega z namenom, da mu vroči plačilni nalog zaradi kršitve javnega reda in miru. Moški se je ob prihodu policistov nahajal na bližnjem travniku, zato sta odšla policista proti njemu. Do njiju se je pripeljal s traktorjem, v roke prijel vile, ki jih je imel na priklopniku traktorja in pričel policista odganjati s travnika. Policista sta moškemu takoj pričela ukazovati naj odloži vile in sodeluje v postopku, vendar se jima je moški še vedno približeval in jima na razdalji okrog štiri metre od njiju zagrozil, da ju bo "prelunknal". Policista sta izvlekla službeni pištoli in mu ponovno ukazala, da odloži orodje, moški pa se jima je še naprej približeval, zaradi česar sta se morala policista umikati vzvratno in sta nato tudi odstopila od namena in odšla s kraja.

Dne 3. 7. 2015 ob 20.52 uri, je bila patrulja napotena na naslov, od koder je moški po telefonu zagrozil s samomorom, v nadaljevanju pa je poklical še njegov brat in povedal, da mu je isti moški poškodoval

stekla na oknih stanovanjske hiše. Pred prihodom policijske patrulje je moški zbežal v smeri bližnjega gozda, po poti na tleh pa je bilo več krvavih madežev. Policisti so odšli v smeri gozda, kamor je zbežal moški ter ga videli med drevesi, kjer je v roki držal okrog 120 cm dolgo vejo in pričel vpiti na policiste ter na njih ščuval dva psa. V nadaljevanju so ga policisti s pomočjo njegove sestre, ki je odstranila psa, obvladali brez poškodb.

Dne 8. 4. 2015 ob 15. uri je župnik v Frančiškanski cerkvi po telefonu obvestil policijo in zaprosil za interveniranje, saj mu je v kapeli za oltarjem z nožem grozil moški. Policista, ki sta prišla na kraj sta ugotovila, da si je moški z nožem povzročil že več ran po telesu, ko pa sta se mu poskušala približati, da bi preprečila nadaljnje samopoškodovanje, je z nožem zamahoval proti njima. Policista sta zoper njega uporabila plinski razpršilec, ki pa nanj ni učinkoval, zato sta za odvrnitev neposredne nevarnosti in z vidika sorazmernosti uporabila priročna sredstva, ki so se nahajala v kapeli – policist mu je najprej poizkušal zbiti nož iz roke z ročajem metle, zaradi neuspelega poskusa in nadaljevanja neposrednega ogrožanja, pa sta policista vanj vrgla dva stola in nato še mizo, s katero sta ga tako zadela, da je izpustil nož. Moški je bil z reševalnim vozilom odpeljan v urgentni klinični center, kjer je ostal na zdravljenju, saj se je z nožem hudo poškodoval in bil v kritičnem stanju. Kasneje je bilo ugotovljeno, da je moški psihični bolnik in boleha za shizofrenijo.

15. 1. 2015 ob 19.27 je bila policija obveščena, da naj bi neznani moški iz hiše skozi okna na cesto metal inventar, betonske zidake ter za sosedovo hišo razbijal vozila. Šlo naj bi za moškega, starega okoli 50 let, ki naj bi dobro obvladal borilne veščine. Policisti, ki so se pripeljali na kraj, so takoj ob izstopu iz vozila slišali razbijanje stekla. Še preden so prišli na dvorišče omenjene hiše, je osumljeni prišel izza hiše in se obrnil proti policistoma ter jima zagrozil, da ju bo zaklal. Od policistov je bil oddaljen približno 5 metrov, po obrazu namazan z rdečo barvo ter takoj z roko segel za hrbet in rekel, da ima nož in ponovil, da ju bo zaklal ter stekel proti policistoma, ki sta stopila nekaj korakov nazaj in uporabila plinski razpršilec. Takoj za tem sta moškega podrla na tla in ga skušala obvladati ter vkleniti, vendar se je moški fizično upiral in oba policista večkrat udaril v predel glave in telesa. Med obvladovanjem je ves čas grozil, da bo policista zaklal in ustrelil s pištolo, ki jo ima. Kljub upiranju sta policista moškega čez čas obvladala ter mu nadela sredstva za vklepanje (lisice). Naknadno je bilo ugotovljeno, da je moški mojster borilnih veščin, je v odlični fizični kondiciji in bivši pripadnik specialne enote. Oba policista sta bila vidno poškodovana, zato sta iskala zdravniško pomoč ter nastopila bolniški stalež.

Dne 13. 10. 2014 ob 22.47 uri je občan policiji prijavil sumljivo vedenje treh oseb, ki so v bližini njegove hiše odšli proti parkiranim delovnim strojem. Policista, ki sta prišla na kraj sta odšla peš do parkiranih delovnih strojev in tovornjakov, kjer sta videla eno osebo, ki je pričela bežati takoj, ko ju je zagledala. Po pozivu naj se ustavi, je izza drugega vozila proti njima pritekel drug moški ki je nad glavo z obema rokama držal sekiro in zamahnil proti policistoma. Policista sta se umaknila in ukazovala naj odloži sekiro. Moški ukaza ni upošteval in sekiro ponovno dvignil nad glavo ter z njo zamahoval proti policistoma ter kričal, da ju bo »zasekal«. Oba policista sta povlekla strelno orožje in ga namerila v napadalca. V tistem trenutku je moški prenehal z zamahovanjem s sekiro in se pričel pomikati vzvratno proti travniku pod parkiriščem, kjer sta tekli drugi dve osebi. Ker moški na ukaze policistov ni odvrnil sekire, sta policista pospravila orožje ter zoper njega uporabila plinski razpršilec ter ga vklenila.

Dne 30. 9. 2013 sta policista zaradi suma stopitve prekrška začela izvajati postopek z znano osebo (moškega sta poznala iz prejšnjih postopkov) tako, da sta ga z ukazom ustavila. Ker saj sta opazila, da ima pod jakno v predelu trebuha nekaj skrito, sta nameravala izvesti varnostni pregled. Ukazala sta mu, da odroči roke in miruje, ker bo opravil varnostni pregled ter ga opozoril na uporabo prisilnih sredstev, če se bo upiral. Moški je odročil roke, pri tem pa so mu na tla padli predmeti, ki jih je imel skrite pod jakno. Policist je pričel z opravljanjem varnostnega pregleda osebe in pri tem na levem boku za hlačnim pasom zatipal večji nož. Takoj, ko ga je policist hotel vzeti, je moški sunkovito premaknil bok, prijel nož in ga izvlekel ter porezal policista po roki, zaradi česar je pričel močno krvaveti. Po tem

je z nožem zamahnil proti policistoma, ki sta se takoj odmaknila dva koraka stran. Ker je moški držal nož v roki s konico rezila usmerjeno proti policistoma, sta mu ukazala, naj takoj odvrže nož, česar pa ni upošteval, zato je en policist izvil službeno pištolo in moškemu ponovno ukazal, naj odvrže nož, česar še vedno ni storil, zato je drugi policist izvil službeno palico – tonfo in z njo udaril moškega po desni roki v predel zapestja ter mu tako iz rok zbil nož. Ko sta policista hotela moškega obvladati in pospremiti do službenega vozila, je moški nenadoma stekel in pobegnil proti centru mesta. Prvi policist je bil zaradi vreza hudo telesno poškodovan.

Dne 29. 3. 2014 je prijaviteljica poklicala na interventno številko 113 in sporočila, da ji njen fant grozi, da jo bo ubil. Policiste je pričakala pred glavnim vhodom v večstanovanjski blok ter jih povabila v stanovanje, kjer naj bi se nahajal njen fant. Policisti so v sobi na koncu hodnika opazili moškega, ki je sedel na stolu, v levi roki je imel prižgano cigareto, v desni roki pa pištolo črne barve. Pištolo je moški držal usmerjeno proti vratom oziroma policistom. Policisti so se takoj umaknili nazaj proti vhodnim vratom v stanovanje. Nadeli so si zaščitne jopiče in z moškim vzpostavili verbalni stik. Ko je moški prišel do vrat sobe, v vidno polje policistov, je bilo vidno, da v desni roki drži pištolo. Po ukazih policistov je moški pištolo odložil na desno stran kavča, v doseg svojih rok, izza kavča pa potegnil nož na preklap. Med pogovorom je proti policistom vrgel posodo iz umetne mase in steklen kozarec in jim rekel, da sam vzgaja marihuano ter odprl omaro, kjer je bila vidna oprema za hidroponično gojenje prepovedane droge. Moški se je predal šele po daljšem pogovoru s policijskim pogajalcem.

Dne 6. 3. 2014 je moški po telefonu nadlegoval dežurnega zdravnika območnega zdravstvenega doma, kar je naznanil policiji. Ko so policisti prišli do hiše moškega, jim najprej ni hotel odpreti vrat. Ko je po večkratnem trkanju le odprl vhodna vrata hiše in videl policiste, je zaužil večje število neznanih tablet, katere na prigovarjanje policistov ni hotel izpljuniti iz ust, temveč jih je zaužil in z vodo poplaknil. Na vprašanje policistov, če lahko vstopijo v stanovanje - kuhinjo jih je vse povabil v notranjost, kjer ga je en od policistov seznanil s kršitvijo ter mu pojasnil, da bo zoper njega napisal plačilni nalog. Med izpolnjevanjem plačilnega naloga, je moški nenadoma in sunkovito vstal s postelje in z delovnega pulta vzel manjši nož ter pričel mahati proti policistom ter jim groziti, da jih bo zaklal. Policista sta moškega takoj prišla vsak za eno roko in ga položila na posteljo. Ker mu je nož padel iz roke, sta za spustila, zato se je moški usedel, pri čemer sta policista videla, da ima za hrbtom za pasom hlače zataknjen še en večji nož, s cca. 20 cm dolgim rezilom. Ko je moški videl, da sta opazila nož, ga je hotel izvleči, kar pa sta mu policista preprečila in nož odstranila na varno razdaljo. Nato sta policista moškega vklenila in postopek dokončala. Ves čas postopka je moški policistom grozil, da jih bo naslednjič zaklal.

Dne 23. 2. 2014 sta policista z namenom zbiranja obvestil o storjenem kaznivem dejanju pristopila do stanovanjske hiše in potrkala na vhodna vrata in povedala, da sta policista. Odprl jih je vidno razburjen moški, ki je v desni roki držal sekuro in se približal policistu. Policist je moškemu takoj ukazal, naj sekuro odloži, česar pa ni upošteval. Policist je ukaz ponovil, moški pa je sekuro dvignil nad glavo, zakričal, da je Satan in zamahnil proti policistu. Policist je zamah blokiral, saj je stal dovolj blizu napadalca ter ga z rokama prijel za desno roko ter ga s strokovnim metom podrl na tla. Moški se je med uporabo telesne sile in sredstev za vklepanje – lisic aktivno upiral, vendar sta ga policista kljub temu obvladala in mu roki vklenila.

Dne 4. 7. 2013 sta bila policista poslana na naslov, kjer naj bi moški izvajal nasilje nad svojo materjo. Ob prihodu policistov je moški sedel za mizo v jedilnici, kjer so bile luči ugasnjene. Ker so bila vrata odprta, sta se pričela policista z moškim pogovarjati, on pa ju je povabil v stanovanje. Ko je prižgal luč, sta policista videla, da je na mizi skoraj prazna 2 litrska plastenka z belim vinom. Med postopkom sta policista ugotovila, da deluje zmedeno, menjaval je razpoloženje, govoril je, da bo vse zažgal in samopoškodoval. Zaradi tega sta policista poklicala reševalno vozilo z zdravnikom. Med čakanjem reševalnega vozila in zdravnika je moški med pogovorom odšel v dnevno sobo in na glavo dal belo pilotsko čelado z črnim vizirjem, ki ga je spustil preko oči ter v roke vzel puško, jo repetiral in pomeril proti policistoma. Policista sta mu začela ukazovati, da naj spusti orožje in da preneha z merjenjem v

njiu, česar pa moški ni upošteval. V primernem trenutku je en od policistov prijel za puškino cev in jo dvignil v zrak, drugi policist pa uporabil plinski razpršilec, ki pa je zaradi čelade le delno učinkoval. Nato sta ga z uporabo telesne sile podrla na tla in mu iz rok vzela puško ter mu namestila sredstva za vklepanje.

Dne 11. 4. 2013 je prijavitelj policiji prijavil oviranje dostopa do svoje hiše, saj mu je sosed parkiral vozilo na dovozno pot. Ob prihodu na kraj sta policista najprej opravila pogovor s prijaviteljem, nato pa želela govoriti še z domnevnim kršiteljem, ki sta ga videla na travniku pred stanovanjsko hišo. Policista sta stopila proti moškemu, ki je že med približevanjem pričel vpiti nanju in zmerjati prijavitelja, policiste in delavce v bližini. Med vpitjem je z rokami zamahoval proti delavcem in policistoma. Policista sta moškemu večkrat ukazala naj se umiri in preneha z žaljivkami ter vpitjem. Kljub ukazom se moški ni umiril in je še agresivneje pričel zamahovati z rokama proti njima, nato pa brcnil oba policista ter stekel proti garaži svoje hiše, oddaljeni slabih pet metrov. Policista sta stekla za njim, on pa je pred garažo pograbil kovinske vile z lesenim ročajem, jih dvignil v višino prsnega koša, stopil proti policistu in s kretnjami nakazal vbod z vilami ter zavpil, da ga bo ubil. Ker je bil s konicami vil od policista oddaljen cca. 50 cm, je policist med umikanjem vzvratno iz toka potegnil službeno pištolo in jo usmeril proti moškemu ter mu ukazoval, da odvrže vile in preneha z napadom. Med tem je drugi policist izvlekel plinski razpršilec in ga usmeril proti moškemu, ki se je zadenjsko premaknil do garaže ter se zaprl vanjo in zaklenil vrata.

Pred nekaj leti so policisti obravnavali primer, ko so občani obvestili policijo o moškem, ki močno pijan hodi okrog hiše s pištolo za pasom, ki mu je na ulici padla na tla, nato pa jo je pobral in spravil v hlačni žep. Policisti so v garaži na dvorišču hiše izsledili moškega, ki je stal ob vratih garaže, ki so vodila na ulico, desno roko pa je imel v žepu iz katere je počasi izvlekel pištolo. Moški večkratnih ukazov policistov, da odloži orožje, ni upošteval, ampak je nenadoma začel streljati proti policistom. Izstrelil je štiri naboje, pri čemer je dva policista ranil, druga dva pa zgrešil. En izmed policistov je zoper moškega uporabil strelno orožje, moški pa je zaradi strelnih poškodb na kraju umrl.

Opisani primeri kažejo, da imajo policisti dokaj pogosto postopke s posamezniki, ki nosijo orožje ali druge nevarne predmete in jih tudi uporabijo pri upiranju ali napadu nanje. Največja nevarnost policistom grozi pri posredovanju v zaprtih prostorih, kjer tudi najpogosteje obravnavajo kršitelje, ki se upirajo s hladnim orožjem, saj je zaradi omejenega prostora skoraj nemogoče ohraniti primerno varnostno razdaljo (varna razdalja pred nestrelnim orožjem, ko ima policist še možnost zavarovati svoje življenje ob nenadnem napadu nanj, je po mnogih raziskavah in praktičnih preizkusih, 6.4 metra). Poleg tega je treba upoštevati dejstvo, da policisti ne morejo biti vedno na ustrezni varnostni razdalji, saj morajo zaščititi žrtve, ki so lahko v bližini kršitelja. Tako so se prisiljeni približati kršiteljem na krajšo razdaljo kot 6.4 metra, pri čemer lahko imajo ti usodno prednost med napadom s hladnim orožjem ali nevarnim predmetom. Balistični zaščitni jopiči sicer do določene stopnje varujejo tudi pred poškodbami z ostrimi predmeti, ne varujejo pa ranljivih delov, kot so vratne arterije, deli pod ključnico, dimlje in okončine. Poleg oseb, ki grozijo ali celo napadejo policiste in druge osebe, imajo policisti v postopkih pogosto tudi osebe, ki se poskušajo samopoškodovati. Prav te osebe so neposredno nevarne sebi in drugim, ki jim samopoškodovanje poskusijo preprečiti. Iz navedenih razlogov je potrebno osebo, ki je nevaren sebi in okolici ter ne upošteva ukazov policistov, onеспособiti na varni razdalji, še preden lahko uresniči svojo grožnjo oziroma še preden pride do napada ali samopoškodovanja.

Zato smo začeli ponovno proučevati možnosti uvedbe ustrežnejših prisilnih sredstev, s katerimi bi lahko zmanjšali možnosti nastanka posledic pri osebah, zoper katere policisti uporabijo prisilna sredstva kot tudi pri policistih. Med sodobnejša prisilna sredstva sodijo električni paralizatorji zadnje generacije, ki omogočajo onеспособitev osebe, zoper katero je prisilno sredstvo uporabljeno – s čim manjšimi posledicami, hkrati pa omogočajo ustrezen nadzor nad njihovo uporabo. Pri tem je pomembno, da bi policisti glede na izkušnje, s pomočjo električnega paralizatorja (na trgu trenutno ni

drugega primerljivega prisilnega sredstva) marsikateri postopek zaključili varneje in z minimalnimi posledicami za osebo ali celo brez njih.

Tudi temeljna načela Organizacije združenih narodov o policijski rabi sile in strelnega orožja, sprejeta na 8. kongresu ZN o preprečevanju kriminala in ravnanju s storilci (Havana, Kuba, 27. 8. do 7. 9. 1990) vladam in varnostnim organom svetujejo razvoj čim širšega razpona sredstev in opremljenosti delavcev varnostnih organov z orožjem in strelivom, ki bi omogočil različno uporabo sile in strelnega orožja, vključno z razvojem nesmrtonosnega orožja za onesposabljanje, ki bi ga uporabljali v ustreznih situacijah, z namenom, da bi okrepili omejitve sredstev, ki bi lahko povzročila smrt ali ranila osebo.

Glede na navedeno je policija v letu 2015 pristopila k aktivnostim za ponovno proučitev razlogov za uvedbo električnega paralizatorja kot prisilnega sredstva v policiji in priprave ustreznih pravnih podlag (pogojev) za njegovo uporabo. Prav tako je ministrica za notranje zadeve na podlagi spremljanja stanja na področju napadov na policiste in preprečitev uradnih dejanj, 20. 7. 2015 z usmeritvami in obveznimi navodili št. 1/2015 policiji naložila, da z namenom zagotavljanja večje varnosti v policijskih postopkih pristopi k pripravi ustreznih sprememb in dopolnitev ZNPPol ter Pravilnika o policijskih pooblastilih in internih predpisov, ki podrobneje opredeljujejo način izvedbe posameznih nalog ali strokovnih pravil, s posebnim poudarkom na veljavnem Katalogu standardov policijskih postopkov (Direktorat za policijo in druge varnostne naloge Ministrstva za notranje zadeve je tudi v nadzoru nad delom policije, ki ga je leta 2013 opravil na področju uporabe prisilnih sredstev, ugotovil, da mora Policija nadaljevati z izvajanjem aktivnosti na področju razvoja, sistemizacije in nabave ter uvajanja milejših in bolj humanih prisilnih sredstev).

Električni paralizator vsekakor pomeni korak k humanizaciji prisilnih sredstev, njegova bistvena prednost pa je, da ne deluje na človekovo voljo za upiranje, pač pa na njegovo zmožnost upiranja. Poleg tega so njegovi učinki zelo predvidljivi. Pri uporabi so tudi zaradi obvladovanja nevarne osebe na varni razdalji dokazano manjše možnosti za poškodbe oseb in policistov (po raziskavah v tujini 50 % oz. 70 % zmanjšanje poškodovanih oseb ali policistov), kot pri uporabi drugih (tudi milejših) prisilnih sredstev, saj pri uporabi električnega paralizatorja praviloma ne pride do neposrednega stika med policistom in osebo. Čeprav prisilno sredstvo samo po sebi ne more povzročati zlorabe (ampak so za to krivi tisti, ki ga zlorabijo), pa električni paralizator - v primerjavi z drugimi prisilnimi sredstvi - omogoča največjo možno stopnjo nadzora pri uporabi. Naprava omogoča preverjanje časa, trajanja in vseh drugih podatkov o njeni uporabi, saj se vsaka aktivnost shranjuje v njeni programski opremi.

Številčnost dovoljenih prisilnih sredstev še ne nakazuje na represivnost določenega organa, saj več zakonitih sredstev pomeni večjo možnost, da bo policist z izbiro najustreznjšega sredstva dosegel želeni cilj, na za posameznika najmilejši način. Vsak posameznik ima namreč pravico, da je v policijskem postopku obravnavan tako, da mu izvedba policijske naloge ali morebitna uporaba prisilnega sredstva, glede na okoliščine, povzroči najmanjše škodljive posledice. Obveznost države je namreč, da tudi z vidika sorazmernosti ob sledenju ustavno dopustnemu cilju (v tem primeru varnosti policista in osebe v policijskem postopku) policistu omogoči, da pri ukrepanju izbira med prisilnimi sredstvi, s katerimi bo z najmanjšimi posledicami za osebo, zoper katero jih bo uporabil, zagotovil izvedbo policijske naloge. Več kot bo policist imel različnih (zakonitih) sredstev na voljo, večja bo možnost, da bo z izbiro najustreznjšega sredstva dosegel želeni cilj, na za posameznika najmilejši način.

Glede na navedeno obstaja delna praznina med palico in strelnim orožjem, saj policisti (razen vodnikov službenih psov) nimajo ustreznega prisilnega sredstva, s katerim bi lahko varno (z varne razdalje) in učinkovito obvladali osebo, ki se aktivno upira ali napada z orožjem ali nevarnim predmetom (nož, palica, razbita steklenica, priročna sredstva in orodja ...), zato imajo v takih primerih na voljo samo še najhujše prisilno sredstvo – strelno orožje. Med razlogi za uzakonitev ustreznega sredstva spada tudi preprečitev samopoškodovanja osebe z nevarnim predmetom, predvsem v

primerih, ko ji policisti ogrožanja njenega zdravja in življenja ne morejo varno preprečiti, ker bi oseba isti predmete ali orožje lahko hitro uporabila zoper njih (glej npr. zgoraj opisan primer z 8. 4. 2015).

Policisti praviloma za obvladovanje oseb uporabljajo različne načine in elemente prisiljevanja, ki temeljijo na povzročanju fizične bolečine. To je največkrat uporaba telesne sile (strokovni pritiski, prijemi, udarci in meti) ter palice. Policisti imajo med prisilnimi sredstvi na voljo tudi plinski razpršilec, ki praviloma ob zadetku osebe v oči, onemogoči nadaljnje upiranje ali napad in ne pušča trajnih posledic. Vendar pri uporabi tega sredstva obstajajo izjeme, saj nekateri ljudje niso občutljivi na dražilno snov in je zoper njih uporaba neučinkovita. To še posebej velja za duševne bolnike, odvisnike od prepovedanih drog ali tistih, ki so pod vplivom alkohola. Uporaba plinskega razpršilca je lahko neučinkovita pri katerikoli osebi, če dražilna snov ne pride v stik z očmi, kar lahko povzroči že zasuk glave, fizična ovira pred očmi (npr. očala, kapa s ščitnikom ...) ali drugi zunanji dejavniki (npr. veter, močan dež, prevelika razdalja ipd.). Uporaba plinskega razpršilca ob učinkoviti uporabi povzroči začasno onesposobitev osebe za 30 do 45 minut. Osebi, zoper katero so policisti uporabili plinski razpršilec, morajo po uporabi, oz. takoj, ko je mogoče, nuditi prvo pomoč – spiranje oči, kar lahko povzroči še dodatne logistične in izvedbene težave (sredstvo za izpiranje oči morajo imeti pri sebi, pri spiranju z vodo si lahko oseba zmoči oblačila ipd.).

Težava, ki se v policijskem delu tudi pojavlja, so napadi ali upiranja posameznikov, ki zaradi različnih razlogov (duševna motnja, vpliv mamil, alkohola ali hud stres ipd.) niso občutljivi na bolečino in imajo izredno moč, okolice pa ne dojemajo realno. V takšnih primerih pogosteje prihaja do fizičnih poškodb pri osebah in policistih. Kot je bilo že navedeno, električni paralizatorji ne delujejo na človekovo voljo za upiranje, pač pa na njegovo zmožnost upiranja, zato so v takih primerih bistveno učinkovitejši od klasičnih prisilnih sredstev. Dodaten razlog, ki govori v prid električnemu paralizatorju pa je razdalja, s katere lahko policist učinkovito obvlada nevarno osebo (s tem je mišljeno, da je oseba lahko nevarna policistu, tretji osebi ali sama sebi). Zaradi obvladovanja z razdalje policist ne pride v fizični stik z osebo dokler ta ni začasno onesposobljena, s tem pa si policist zagotovi dokaj varne okoliščine za nadaljnjo ukrepanje (npr. uporaba sredstev in vklepanje) in učinkovit nadzor nad osebo. Znano je tudi, da osebe v deliriju razburjenosti in podobnih nujnih medicinskih stanjih čimprej potrebujejo zdravniško pomoč. Z električnim paralizatorjem se lahko osebo v takšnem stanju z varne razdalje obvlada in omogoči medicinskemu osebju da jim z ustreznimi zdravili (navadno intravenozno) pomaga ali celo reši življenje. Pomembno je vedeti, da lahko oseba, ki je v deliriju razburjenosti umre samo zaradi stanja, v katerem je, oz. zaradi dogajanja v njenem telesu, zaradi česar nujno potrebuje medicinsko pomoč. Zagotovo morajo takšna stanja najprej prepoznati policisti in se nanje ustrezno odzvati ter za učinkovito in varno ukrepanje imeti tudi ustrezna sredstva.

Najpogostejši električni paralizator, ki ga uporabljajo policije po celem svetu, je **Taser**. **Podjetje** Taser je od svoje ustanovitve, leta 1993 izdelal že več različnih modelov, ki jih ves čas posodablja. Začel je z modelom M26, nadaljeval z X26, ki je še vedno zelo razširjen po svetu ter ga nadgradil z X26P, ki ima izboljšano programsko opremo. Naslednik je bil X3 s tremi kartušami, zadnji model, Taser X2 pa je najbolj izpopolnjen od vseh dosedanjih. Naprava ima vgrajeno svetilko, elektronski prikazovalnik različnih funkcij, zmogljivo akumulatorsko baterijo, sodobno elektroniko in fiksni elektrodi na napravi. Taser X2 ima v pripravljenosti dve kartuši s po dvema sondama, ki sta z napravo povezana s tankima žicama in se ju lahko izstreli povprečno od razdalje 4.5 do 10.5 metra. Ti dve sondi (elektrodi) sta v posebnih kartušah, ki ju izstreli stisnjen potisni plin s pritiskom na sprožilec. Elektroda ima 14 mm dolgo kovinsko konico s kaveljčkom, (kot trnek), da lahko penetrira v kožo oz. obleko in se tam fiksira ter na ta način vzpostavi in vzdržuje električni tokokrog. Električni paralizator preko elektrod pošilja v telo (mišice) kratke električne impulze z visoko napetostjo, ki motijo in preobremenijo običajne električne signale v živčnem sistemu in na ta način vplivajo na čutilni in motorični živčni sistem. Signali preko čutilnih živcev potujejo iz celotnega telesa do možganov in omogočajo zaznavanje vseh občutkov, kot so temperatura, bolečina itd. V kartuši je tudi desetine drobnih lističev s serijsko številko kartuše, kar poleg elektronskega zapisa v napravi, še dodatno preprečuje kakršnokoli zlorabo, saj ti lističi nakazujejo kraj, kjer je bila kartuša z elektrodami izstreljena.

Na podlagi razdalje elektrod v telesu (razmik približno 15 cm na 1 meter strelne razdalje) so praviloma mišična tkiva in motorični živci prizadeti, zaradi česar pride do imobilizacije, ki je neodvisna od zavesti osebe. Ta učinek se imenuje „elektro-muscular disruption (EMD)“ ali „neuromuscular incapacitation (NMI)“, kar posplošeno pomeni napetost mišic oz. njihovo stisnjenost v krču. Večja kot je razdalja med obema elektrodama, toliko močnejši in zanesljivejši je ta učinek. Zaradi krča v mišicah in nezmožnosti prostega gibanja, oseba praviloma pade na tla in se ne more upirati.

Pri izstrelitvi elektrod proti osebi lahko zaradi različnih okoliščin pride do neučinkovite uporabe. To se zgodi takrat, ko:

- vsaj ena elektroda zgreši cilj,
- se ena od elektrod ne fiksira v cilju ali
- če zaradi štrlečega in/ali predebelega kosa oblačila razdalja elektrode do telesa presega štiri centimetre.

V teh primerih paralizator na osebo ne deluje, ampak se prek elektrod električni tokokrog vzpostavi neposredno na paralizatorju. Manjši učinek je tudi takrat, če je razmik med elektrodama manjši od 15 do 20 cm (učinek je podoben uporabi električnega paralizatorja z neposrednim pritiskom na osebo).

Takrat, ko obe ali ena elektroda zgreši cilj, ima Taser X2 v pripravljenosti še drugo kartušo z dvema elektrodama, ki ju lahko policist izstrelji v zelo kratkem času proti osebi. V primeru, da bi od vseh štirih elektrod iz kakršnegakoli razloga le ena dosegla osebo, tokokrog še vedno ne bi bil sklenjen in učinka na osebi ne bi bilo, zato bi lahko policist s stikom elektrod na napravi in osebo (delovanje na kontakt) vzpostavil električni tokokrog, s čimer bi povzročil enak učinek kot pri uspešnem zadetku obeh elektrod. V primeru, če bi policist izstrelil štiri elektrode iz dveh kartuš v osebo, bi ostala moč električnih impulzov enaka, zato ni bojazni, da bi prišlo do podvojene moči delovanja električnih impulzov na telo.

Električni paralizator je mogoče uporabiti tudi na kontakt z neposrednim pritiskom elektrod, ki so pritrjene na napravi ob telo, vendar zaradi majhnega razmika med kontaktnima elektrodama povzroči le lokalno omejeno draženje živčnega sistema (bolečino), ne pa tudi imobilizacije osebe.

Čas trajanja delovanja paralizatorja je fiksno programiran. En cikel električnih impulzov traja 5 sekund. Ta cikel se lahko v primeru izklopa varovalke prekine oz. z držanjem sprožilca podaljša. Vsak nadaljnji pritisk sprožilca sproži nadaljnji pet-sekundni cikel električnih impulzov.

Elektrika, ki potuje iz naprave preko elektrod v telo, ustvari električni tokokrog, ki vpliva na centralni živčni sistem, kar povzroči krčenje mišic. »Pametna« elektronika v napravi sama regulira oz. prilagaja moč impulzov oz. električne moči, zato naprava na telo praviloma nikoli ne deluje s polno močjo (50 kV), ampak s povprečno močjo 1,2 kV (navedba proizvajalca). Ta elektronski sistem prilagaja električno moč glede na oddaljenost elektrode od telesa. Električni impulzi se lahko prenašajo iz elektrode na telo z največje oddaljenosti 4 cm od telesa (tudi skozi obleko). To bi se zgodilo v primeru, ko elektroda zaradi debelih ali ohlapnih oblačil ne bi prišla v neposredni stik s kožo, ampak bi obstala na vrhnji plasti oblačil. Z oddaljenostjo od telesa, potrebuje tudi večjo napetost za uspešno delovanje na mišice, kar regulira naprava sama.

Druga pomembna varnostna lastnost električnega paralizatorja je frekvenca elektrike, ki med uporabo teče iz naprave skozi telo, oz. mišice. Frekvenca naprave Taser je drugačna oz. veliko šibkejša od frekvence delovanja srca, zato ne vpliva na običajen ritem srca ali srčnega spodbujevalca.

Tretja varnostna komponenta je jakost električnih impulzov, ki jo merimo z enoto za električni tok, Amperom. Taser uporablja 0.002 ampera, kar je veliko pod smrtno mejo, ki je med 0.1 in 0.2 ampera.

Naslednji pomemben varnostni razlog je anatomija človeškega telesa, ki jo ponavadi spregledamo. Skeletne mišice so na zunanjem delu telesa, človeško srce pa je skrito globoko v notranjosti prsnega koša. Električna stimulacija iz naprave deluje na mišice tik pod kožo, torej na površju telesa. Poleg tega so skeletne mišice v zgornjem delu telesa razporejene v pasovih okrog prsnega koša, ki tako še dodatno varujejo srce pred vplivom elektrike.

Razdalja, s katere lahko policist učinkovito obvlada nevarno osebo (s tem je mišljeno, da je oseba lahko nevarna policistu, tretji osebi ali sama sebi) je dodaten razlog zakaj je električni paralizator varno sredstvo. Zaradi obvladovanja z razdalje policist ne pride v fizični stik z osebo dokler ta ni začasno onespособljena, s čimer si policist zagotovi varno uporabo sredstev za vklepanje in vezanje ter s tem varen in učinkovit nadzor nad osebo.

Poškodbe, ki lahko pri osebah nastanejo, so lahko primarne in sekundarne.

Primarne poškodbe:

1. Poškodbe kože: Te nastanejo zaradi penetracije elektrod v kožo (vbod) in zaradi pretoka elektrike skozi elektrodi, kar je vidno kot rdečina ali majhni mehurčki. Običajno so te poškodbe lažje in nenevarne, lahko pa povzročijo sekundarne infekcije.

2. Poškodbe glave in vratu: Bolj problematični so zadetki elektrod v področje glave in vratu (posebej oči in vratne arterije), zato se v to področje ne sme ciljati. Poškodbe oči se že od začetka smatra kot hujše. Poškodba oči bi lahko nastala tudi zaradi daljšega svetlenja v oči z laserjem, ki je v napravi kot pripomoček za merjenje, vendar je zaradi pričakovanega refleksnega mežikanja zelo malo verjetna.

3. Poškodbe na občutljivih mestih: Med ta mesta spadajo velike žile v dimljah in področje spolovil. Pri uporabi paralizatorja od spredaj je treba ustrezno upoštevati razmik elektrod, da je čim manj možnosti za zadetek teh mest.

4. Nevarnost srčne aritmije: Sprožitev smrtne srčne aritmije je na podlagi električnih lastnosti električnega paralizatorja TASER, zlasti glede na način delovanja in moč električnih impulzov (in trenutno razpoložljivih raziskav ter teoretičnih in praktičnih izkušenj) zelo malo verjetna.

Izračuni in ocene tveganja s trenutno najmodernejšimi znanstvenimi metodami, ki jih je do konca 2011 opravila Tehnična univerza v Gradcu v Avstriji, so pokazale, da je pri električnem paralizatorju TASER 26 (prejšnji model pred X2), tveganje za sprožitev ventrikularne fibrilacije pri izstrelitvi elektrod manjši kot 0,06 odstotka in pri uporabi na dotik manjši kot 0,02 odstotka. Če okoliščine dogodka dopuščajo, se lahko ta tveganja z izogibanjem zadetkov v področje srca še zmanjša.

Sekundarne poškodbe:

1. Poškodbe zaradi padca: Po uspešni uporabi električnega paralizatorja nastopi imobilizacija osebe, oz. otrdelost telesa zaradi krčev, zaradi česar lahko pride do nekontroliranega padca osebe. Pri tem obstaja možnost odrgnin kože, udarnin, površinskih ran, zloma kosti in/ali poškodbe glave zaradi udarca glave ob tla ali bližnje predmete.

Zgoraj navedeno potrjuje tudi niz neodvisnih raziskav ter statistika prodanih naprav ter uporab električnih paralizatorjev. Nekatere od njih so navedene na dnu tega dokumenta.

Primerjalno pravni pregled:

Država	Model el. paralizatorjev; kamere	Začetek uporabe	Pogoji za uporabo
Estonija	X26, kamere imajo vendar jih ne uporabljajo	2008	Policist sme električni paralizator uporabiti za odvrnitev velike nevarnosti, če je z uporabo drugega prisilnega sredstva, razen strelnega orožja, ni mogoče odvrniti. Pred uporabo morajo narediti vse, da ne ogrozijo druge pomembne koristi. Električni paralizator smejo uporabiti: - če ne morejo preprečiti napada, upiranja ali pobega osebe, - za preprečitev neposredne nevarnosti za življenje ali telesno nedotakljivost, - za preprečitev neposredne izvedbe kaznivega dejanja na prvi stopnji; - za izvedbo pridržanja osebe, ki je osumljena ali obtožena storitve kaznivega dejanja prve stopnje ali za preprečitev pobega te osebe, - za izvedbo pridržanja osebe ali preprečitev njenega pobega, če ji je prostost odvzeta na podlagi sodne odločbe.
Španija (Katalonija)	X26, X26P, kamer nimajo	2006	Generalna določba, da se policist odloči za uporabo prisilnih sredstev glede na okoliščine (upoštevanje sorazmernosti, uporaba najmilejšega sredstva, sicer pa v tveganih situacijah pri katerih bi lahko prišlo do napada)
Luxemburg	X26, X2, kamer nimajo	2007	Generalna določba, da se policist odloči za uporabo prisilnih sredstev glede na okoliščine (upoštevanje sorazmernosti, uporaba najmilejšega sredstva)
Madžarska	X26, kamer nimajo	1012	Pogoji za uporabo električnega paralizatorja so identični kot za uporabo plinskega razpršilca in gumijevke: a) za preprečitev napada, ki neposredno ogroža življenje ali telesno integriteto njega ali tretjih oseb ali varnost premoženja; b) če ne upošteva zakonitega policistovega ukrepa (ukaza).
Švica (Bern)	X26 do 2013, X2, kamer nimajo	2005	Generalna določba, da se policist odloči za uporabo prisilnega sredstva glede na okoliščine (upoštevanje sorazmernosti, uporaba najmilejšega sredstva)
Švica (Basel)	X26 do 2013, X3, X2, kamer nimajo	2005	Generalna določba, da se policist odloči za uporabo prisilnega sredstva glede na okoliščine (upoštevanje sorazmernosti, uporaba najmilejšega sredstva)
Belgija	M26 zamenjali z X26 do 2015,	1998	Generalna določba, da se policist odloči za uporabo prisilnega sredstva glede na okoliščine

	v fazi menjave z X2, kamer nimajo		in je to nujno potrebno (upoštevanje sorazmernosti, uporaba najmilejšega sredstva)
Hrvaška	X26	2008	Zakonsko ga ne umeščajo med prisilna sredstva, ampak ga smatrajo za posebno vrsto orožja, zato njegovo uporabo odredi generalni direktor policije.
Litva	X26		Električni paralizator lahko policist uporabi pod enakimi pogoji kot druga prisilna sredstva, razen strelnega orožja: - če je to potrebno za preprečitev kršenja zakonodaje, prijetje osebe in drugih primerih varovanja in zaščiti zakonitih interesov posameznika, družbe in države. Vrsto prisile in omejitve za njihovo uporabo izbere policist, upoštevajoč konkretno situacijo, naravo kršitve zakona in posameznih značilnostih storilca. Pri uporabi prisile morajo policisti poskušati preprečevati škodljive posledice.
Poljska	X26, X26P, X2	2007	
Romunija	/		Pogoji so enaki kot za uporabo strelnega orožja.
Portugalska		2006	
Nizozemska	X26, X2		
Avstrija	X26	2012	Policist sme uporabiti električni paralizator, ko je bila uporaba milejših ukrepov ali sredstev (ukaz, opozorilo na uporabo orožja, zasledovanje storilca na begu, uporaba fizične sile ali drugih razpoložljiva sredstev) neučinkovita ali policist oceni, da ne bi bila učinkovita ali primerna.

Med zadnjimi so v EU električni paralizator uvedli v v Republiki Avstriji, z odlokom št. BMI-EE1233/0003-II/2/b/2012 z dne 3. 7. 2012. Uporabljajo ga:

- policijska specialna enota Cobra (EKO Cobra)
- dunajska specialna enota za nujne ukrepe (WEGA)
- mobilni kriminalistični oddelki (EGS) in
- policijski centri za pridržanje (PAZ).

Električni paralizator spada po avstrijski zakonodaji pod službeno orožje (na podlagi četrtega odstavka 3. člena Zakona o uporabi orožja 1969 (WaffGG 1969)). Kljub temu izhajajo iz tega, da njegova uporaba, ko je v skladu z navodili, praviloma ni življenjsko nevarna, zato ga lahko uporabljajo takrat, ko se nenevarni ali manj nevarni ukrepi, kot so na primer poziv k vzpostavitvi zakonitega stanja, grožnja z uporabo orožja, zasledovanje storilca na begu, uporaba fizične sile ali razpoložljiva milejša sredstva, zdijo neprimerni ali so se izkazali za neučinkovite.

Pri primerjavi uporabe različnih prisilnih sredstev morajo upoštevati, da je uporaba električnega paralizatorja manj nevarna in učinkovitejša kot masivna uporaba fizične sile in/ali drugih prisilnih sredstev, če lahko z njegovo uporabo hitro končajo nevarno situacijo.

Pri uporabi električnega paralizatorja morajo presoditi ali je pričakovana posledica zaradi uporabe sorazmerna z želenim učinkom in ga uporabiti s čim večjo prizanesljivostjo do ljudi.

Električnega paralizatorja ne smejo uporabiti (razen v silobranu):

- zoper vidno noseče ženske,
- zoper otroke in mladoletne osebe,
- zoper osebe, pri katerih obstajajo vidni znaki srčnih poškodb,
- istočasno več (najmanj dveh) električnih paralizatorjev.

Pri izstrelitvi elektrod se ne sme ciljati niti sprožiti v področje glave, vratu, zatilja in spolovil. Če zadetek pristane v takšnem področju, je treba cikel električnih impulzov prekiniti.

Medicinski vidik uporabe električnega paralizatorja:

Medicinski učinki pri uporabi električnega paralizatorja so bili že navedeni v Poročilu delovne skupine za uvedbo električnega paralizatorja št. 31-500809/2005/1 (2151-2) z dne 20. 10. 2005, zato so v nadaljevanju povzeti le nekateri zaključki raziskav, ki so bile opravljene v zadnjih letih.¹

Kunz je s sodelavci opravil obsežno analizo v kateri ugotavljajo, da večina dosedanjih medicinskih raziskav niso našle akutnih klinično pomembnih patofizioloških učinkov med in po uporabi, vendar še vedno obstajajo negotovosti glede stranskih učinkov, zato priporočajo zdravniško oskrbo ob uporabi.²

Kroll s sodelavci ugotavlja, da je tveganje za aritmijo srca oz. ventrikularno fibrilacijo (VF) izjemno nizko, ob uporabi novejših modelov (Taser X26P in X2) pa je stopnja srčnega tveganja še nižja.³

Uporaba lahko prispeva k smrti z nenadzorovanimi padci ali sprožitvijo (vžigom) vnetljivih hlapov; Povzročitev ventrikularne fibrilacije (VF) je teoretično možna - tveganje je omejeno na suhe osebe, globino sonde, razdalje med sondo in srcem, takojšen nastop VF; Ni dokazov za nevarnost dihal ali metaboličnih (presnovnih) učinkov pri proženju do 45 sekund.⁴

Študija pod okriljem NIJ (The National Institute of Justice — the research, development and evaluation agency of the U.S. Department of Justice) ugotavlja, da ni prepričljivih medicinskih dokazov, ki bi kazali na visoko tveganje za resne poškodbe ali smrt zaradi neposrednih učinkov uporabe električnega paralizatorja, oz. praktične izkušnje pri neposredni uporabi različnih policijskih enot kažejo, da je uporaba varna v veliki večini primerov. Izpostavljenost ni brez tveganja, vendar študija na podlagi razpoložljivih raziskav ugotavlja, da ni prepričljivih medicinskih dokazov, ki kažejo na veliko tveganje za resne poškodbe ali smrt.⁵

Študija DOCMILL ugotavlja, da visok srčni utrip praviloma nima kliničnih posledicah pri mladih in zdravih, do zapletov lahko pride pri osebah z okvarjenim delovanjem srca, pogosteje pa se lahko

¹ Seznam literature oz. raziskav je dostopen na: http://www.ecdlaw.info/CEW_Index_3-11-15.pdf.

² S.N. Kunz, N. Grove, F. Fischer: Acute pathophysiological influences of conducted electrical weapons in humans: A review of current literature, Forensic Science International, Forensic Science International xxx (2012) xxx–xxx.

³ Mark W. Kroll: Cardiac Fibrillation Risks with TASER Conducted Electrical Weapons, 37th Annual International Conference of the IEEE Engineering in Medicine and Biology Society, Milano, Italy, 2015, <http://www.researchgate.net/publication/281291313>.

⁴ Mark W. Kroll: Medical Examiner Collection of Comprehensive, Objective Medical Evidence for Conducted Electrical Weapons and Their Temporal Relationship to Sudden Arrest, CONFERENCE PAPER · JULY 2015, http://www.researchgate.net/publication/281212373_Medical_Examiner_Collection_of_Comprehensive_Objective_Medical_Evidence_for_Conducted_Electrical_Weapons_and_Their_Temporal_Relationship_to_Sudden_Arrest?enrichId=rgreq-2946b3d0-af61-455e-80d2-1b8de341f9b8&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzI4MTIxMjM3MztBUzoyNjYxNDAYMDMwODk5MjBAMTQ0MDQ2NDE3Nzc3NA%3D%3D&el=1_x_2.

⁵ John Morgan: Medical Panel Issues Interim Findings on Stun Gun Safety, NIJ Journal No. 261, October 2008, <http://www.nij.gov/journals/261/Pages/stun-gun-safety.aspx>.

pojavi pri mladih do 18 leta in suhih osebah; Fiziološko breme in bolečina v povezavi s stresom lahko negativno vpliva na občutljive skupine oseb; Tveganje za nosečnice (krčenje mišic maternice) ni dokazano nastanejo pa lahko sekundarne poškodbe pri padcu; Večjemu tveganju so podvržene tudi osebe pod vplivom alkohola, prepovedanih drog ali določenih zdravil; Ni vpliva na osebe, ki imajo srčni spodbujevalnik ali defibrilator, niso pa znani vplivi na druge vgrajene elektronske naprave.⁶

Uporaba paralizatorja ni brez tveganj, vendar 99,7 % oseb ni imelo poškodb ali so bile te minimalne oz. blage (odrgnine, modrice), le manjši del resne ali morebitno smrtne poškodbe, pri čemer dva smrtna primera nista bila povezana z uporabo električnega paralizatorja.⁷

Študija je pokazala, da uporaba paralizatorja nima pomembnih vplivov na delovanje srčnih spodbujevalnikov.⁸

Ni prepričljivih medicinskih dokazov, ki kažejo na veliko tveganje za resne poškodbe ali smrti pri ljudeh, neposrednih ali posrednih kardiovaskularnih ali presnovnih vplivov pri kratkoročni izpostavljenosti električnemu paralizatorju pri zdravih, normalnih osebah, ki niso pod stresom ali vplivom drog. Izkušnje kažejo, da je kratkoročna izpostavljenost varna v veliki večini primerov, tveganje za smrt ali resne poškodbe pa je manj kot 0,25 %. Možne so sekundarne poškodbe zaradi padca ali punkcije, tveganje smrti pa ni prepričljivo dokazano. Prav tako ni podano bistveno večje tveganje za srčno aritmijo ali ventrikularno fibrilacijo ali vpliv na srčni spodbujevalnik.⁹

Uporaba lahko povzroči fiziološke in/ali metabolične spremembe; Alkohol in bolezni srca povečujejo tveganje za srčno aritmijo, ventrikularno tahikardijo in /ali ventrikularno fibrilacijo. Pri posameznikih, zastrupljenih s kokainom, metamfetaminom, halucinogeni (PCP), in drugimi stimulantmi se poveča tveganje srčnih aritmij. Alkohol v kombinaciji z antipsihotiki deluje sinergijsko. Antipsihotične droge imajo neželene učinke kot so hipotenzijo, tahikardijo, spremembe v EKG, hipertenzijo, uživanje antipsihotičnih zdravil in/ali uživanje alkohola tako povečuje tveganje za ventrikularno fibrilacijo ali celo smrt.¹⁰

Nekatere fizične poškodbe, kot so površinska punkcija rane so pogoste, resna zdravstvena tveganja, (učinki na dihala ali srce) pa so redka. Primeri smrti vključujejo več dejavnikov, ki so lahko vsi potencialno prispevali k nepričakovani smrti. Uporaba sicer lahko prispeva k nenadni smrti, glede na

⁶ Statement on the Medical Implications of Use of the Taser X26 and M26 Less-Lethal Systems on Children and Vulnerable Adults, Defence Scientific Advisory Council Sub-Committee on the Medical Implications of Less-Lethal Weapons (DOMILL), Dstl/BSC/27/01/11 dated 4th April 2011 (amended 27th January 2012), https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/443842/DOMILL_14_20120127_TASER06.2.pdf.

⁷ Monitoring Police Use of Conducted Energy Devices, The National Institute of Justice — the research, development and evaluation agency of the U.S. Department of Justice, Date Created: June 23, 2008, <http://www.nij.gov/topics/technology/less-lethal/pages/monitoring-ced-use.aspx>.

⁸ Antoni Aguilar Pallarès: How Do Electrical Weapons Affect the Behaviour of Implantable Pacemakers, Journal of Multidisciplinary Engineering Science and Technology (JMEST) Vol. 2 Issue 3, March – 2015, http://www.researchgate.net/publication/274734863_How_Do_Electrical_Weapons_Affect_the_Behaviour_of_Implantable_Pacemakers?enrichId=rgreq-354cf169-4d5f-43ca-a37a-c173165486cc&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzI3NDczNDg2MztBUzoyMTcwNTAyNjcwMzM2MDBAMTQyODc2MDIyNDYwOQ%3D%3D&el=1_x_2.

⁹ Study of Deaths Following Electro Muscular Disruption, U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs National Institute of Justice, myj 2011, <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/233432.pdf>.

¹⁰ The effect of conducted electrical weapons on the human body, August 2014, ACTA MEDICA LITUANICA. 2014. Vol. 21. No. 2. P. 73–80, © Lietuvos mokslų akademija, 2014, http://www.researchgate.net/publication/273119737_The_effect_of_conducted_electrical_weapons_on_the_human_body?enrichId=rgreq-56f7fec0-133f-4cce-9980-6a90b356c317&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzI3MzExOTczNztBUzoyMDU4MjE2MzcwNzQ5NDRAMTQyNjA4MzExMDY3Mg%3D%3D&el=1_x_2.

trenutne dokaze pa se izpostavljenost uporabi električnega paralizatorja ne more potrditi ali izključiti kot primarni vzrok smrti.¹¹

Priporočila CPT – Odbora proti mučenju

The European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) se je do uporabe električnega paralizatorja opredelil že v 20. poročilu leta 2010,¹² enake zaključke pa navaja tudi v »CPT standards« iz letošnjega leta.¹³

CPT se zaveda, da tovrstno orožje lahko prepreči smrtonosno uporabo orožja, na drugi strani pa se lahko zlorablja, zato priporoča:

- pogoji za uporabo morajo biti določeni z zakonom in podrobno razdelani s podzakonskimi akti in navodili,
- pogoji morajo biti omejeni na nevarnost za življenje ali hude poškodbe, če je uporaba drugih milejših prisilnih sredstev neuspešna,
- pri uporabi je treba upoštevati uveljavljena načela nujnosti, potrebnosti, primernosti in sorazmernosti,
- policisti morajo biti usposobljeni za uporabo,
- prepovedana je uporaba zoper »ranljive posameznike« (nosečnice, otroci, bolni, starejši ...),
- tehnične zahteve (beleženje uporabe – vgrajen čip, opremljen z laserskim merjenjem in video kamero ...),
- medicinski vidik (po uporabi mora osebo pregledati zdravnik ali mora biti odpeljana v bolnico),
- predviden postopek po uporabi (poročanje višji instanci z navedbo okoliščin za uporabo, prič ..., pridobiti tehnične informacije uporabe iz čipa, zunanji nadzor, uvedba disciplinskih ali kazenskih postopkov v primeru neupravičene uporabe ali zlorabe.

Pri tem ima CPT zadržke za uporabo v zaporih, zaprtih psihiatričnih oddelkih in službah pristojnih za deportacije, kjer uporabo odsvetuje.

Statistika:

Več kot 800.000 električnih paralizatorjev Taser je bilo prodanih od leta 1994 več kot 18.000 enotam policije. Naprave Taser so povprečno uporabljene 904 krat na dan (ali vsaki dve minuti).

V ZDA so naprave Taser uvedene že v 17.800 organov kazenskega pregona od skupno 18.250. Naprave Taser uporabljajo že v 107 državah po vsem svetu .

Z napravami Taser so zavarovali že več kot 155.000 oseb pred smrtjo ali hudimi telesnimi poškodbami.¹⁴

Podatki o številu uporab električnega paralizatorja¹⁵:

¹¹ The Health Effects of Conducted Energy Weapons, The Expert Panel on the Medical and Physiological Impacts of Conducted Energy Weapons, 2013, Council of Canadian Academies and Canadian Academy of Health Sciences, <http://www.scienceadvice.ca/en/assessments/completed/cew.aspx>.

¹² <http://www.cpt.coe.int/en/annual/rep-20.pdf>.

¹³ <http://www.cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>.

¹⁴ <https://www.taser.com/lives-saved>

¹⁵ Podatek o številu uporab električnega paralizatorja je naveden v gradivu:
Mark W. Kroll: Medical Examiner Collection of Comprehensive, Objective Medical Evidence for Conducted Electrical Weapons and Their Temporal Relationship to Sudden Arrest, CONFERENCE PAPER · JULY 2015,
http://www.researchgate.net/publication/281212373_Medical_Examiner_Collection_of_Comprehensive_Objective_Medical_Evid

- Približno 4.630.000 je bilo primerov uporabe električnega paralizatorja na ljudeh
- Približno 2.730.000 je bilo primerov uporabe električnega paralizatorja v realnih situacijah (postopki s kršitelji)
- Približno 1.900.000 je bilo primerov uporabe na prostovoljcih.

Število uporab električnega paralizatorja Taser na podlagi podatkov podjetja Taser¹⁶:

- Uporaba v realnih situacijah: $2.886.000 \pm 2\%$ (do 7. oktobra 2015)
- Training/Voluntary Applications: $1.990.755 \pm 7\%$ (do 7. oktobra 2015)
- Skupna uporaba: več kot 4.876 milijon uporab

[ence for Conducted Electrical Weapons and Their Temporal Relationship to Sudden Arrest?enrichId=rgreg-2946b3d0-af61-455e-80d2-1b8de341f9b8&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzl4MTIxMjM3MzItBUzoyNjYxNDAYMDMwODk5MjBAMTQ0MDQ2NDE3Nzc3NA%3D%3D&el=1](https://www.taser.com/press/stats)

¹⁶ <https://www.taser.com/press/stats>